

Matkailututkimus 5: 2, 71–80 (2009)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Kirja-arvosteluita

Massaturismia päivitettyinä

Obrador Pons, Pau, Mike Crang & Penny Travlou (2009). *Cultures of Mass Tourism. Doing the Mediterranean in the Age of Banal Mobilities*. Ashgate, Farnham. 181 s.

Vilhelmiina Takanen
Maantiede, Oulun yliopisto

Asteittain massaturismistakin ilmestyy päivitettyjä teoksia, joissa ei enää lähdetäkään liikkeelle vanhoista vastakkainasetteluista vaihtoehtomatkoilun kanssa, vaan pyritään luomaan uusia tapoja määrittää ja käsitellä ilmiötä. Pau Obrador Ponsin, Mike Crangin ja Penny Travloun (2009) toimittama teos (*Cultures of Mass Tourism. Doing the Mediterranean in the Age of Banal Mobilities*.) on yksi tällainen keskustelunavaus. Empiirisen antinsa lisäksi teoksen tarkoituksena on toimittajien mukaan kehittää uusia teoreettisia näkökulmia massaturismiin sekä tuoreita tapoja tarkastella ja ajatella tätä turismi-ilmiötä erottautuen vallalla olevista vaillinaisista näkökulmista. Eikä enempää tai vähempää toimittajat haluavat osallistua uudistamiseen alalla, joka on heidän mukaansa epätoivoisesti tuoreiden ideoiden tarpeessa. Kirjoittajien tavoitteet ovat ajankohtaisia, sillä massaturismin esille tulo matkailututkimuksessa on jo pitkään ollut melkoisen monotonista ja keinotekoisiiinkin erotteluihin pohjautuvaa. Tämän lisäksi itse ilmiö muuttuu ajan myötä eikä tutkimus ole varsinaisesti pysynyt siinä kyydissä mukana, joten tämä teos on enemmän kuin odotettu.

Kirjan johdannossa asetetaan tavoitteet ja perustellaan miksi massaturismi pitäisi ottaa vakavasti. Kirjan artikkelit on jaettu teemallisesti kahdeksi eri ryhmäksi: eteläisen Välimeren kolonialistisia ja eksoottisia perintöjä matkailussa tarkastellaan parissa ensimmäisessä luvussa ja pohjoisen Välimeren hedonistisempia massaturismin muotoja loppuosan luvuissa. Samoin ensimmäisissä luvuissa keskitytään mielikuviin ja kuvitteellisuuteen kun loppuosan luvuissa fokus on sosiaalisissa käytännöissä ja ruumiillistuneissa suorituksissa. Aiheet ovat moninaisia lähtien kolonialismin uudelleenlavastamisesta massoille Marokossa ja jatkuen rantahotellin sosiaalisiin käytäntöihin ja klubi-nuorisoturismiin Agia Napassa ja Falirakissa. Artikkelien aiheet ovat osittain hyvinkin ajankohtaisia kuten Costa del Solille suuntautuvan loma-asumisen

(residential tourism) käytäntöjä, joka olisi ajankohtainen tutkimusaihe myös suomalaisesta näkökulmasta.

Teoksen yksi mielenkiintoisimmista tarkastelunäkökulmista on massaturismin ja jokapäiväisen elämän käytäntöjen yhteneväisyyksien tarkasteleminen. Se mitä on massaturismissa pidetty puhtaasti pinnallisena voikin olla kytköksissä arkielämän käytäntöihin ja siten uudelleenmääriteltävissä. Kirjassa nostetaan vakavaan tarkasteluun turismin todelliset nautinnon hetket eli ne, jotka tutkimuksessa usein ohitetaan banaaleina, epäeksoottisina ja turistikokemuksen nautinnollisena ominaisuutena. Suurimmassa osassa artikkeleita näkökulma on nimenomaan matkailijan, mikä onkin ollut yksi laadullisen matkailututkimuksen kasvava kiinnostuksen kohde (ks. Phillimore & Goodson 2004, 4).

Positiivista on myös että massaturismia ei käsitellä leijuvana ilmiönä, vaan se paikallistetaan Välimeren ympäristöön. Massaturismilla nähdään myös olevan paikasta riippuvaisia ominaisuuksia, eikä vaikutuksia massaturismin ja paikan välillä nähdä vain negatiivisina.

Kirjan otsikossa viitataan massaturismin kulttuureihin. Toki artikkelien aiheet olivat moninaisia mutta en näe kirjan kuitenkaan vastanneen otsikkonsa asettamaan haasteeseen nähdä massaturismi itsessään moninaisena ilmiönä. Alaotsikko selittääkin kirjan sisältöä paremmin. Kirjan artikkelit käsittelevät massaturismin banaaleja ja arkipäiväisiä aiheita monipuolisesti mutta massaturismin kulttuureja olisi voinut käsitellä laajemminkin, banaalin ulkopuolella. Toisaalta toimittajat itse kertovat, ettei käsillä oleva teos olekaan kanoninen kuvaus ilmiöstä vaan nostaa esille tiettyjä ajankohtaisia tutkimusaiheita.

Kirjassa ei massaturismin määrittelyn yhteydessä liiemmin mietitä voisiko määrittelyä nykyaikaistaa. Artikkelit keskittyvät massaturismin banaaleihin puoliin jättäen auki kysymyksen hyvinkin erilaisista matkailutavoista massaturismin sisällä. Olisin kaivannut myös lisäselvityksiä banaalista käsitteenä. Mitä se on ja miksi? Kirjassa pidetään itsestään selvänä että massaturismi on banaalia. Toisaalta kirja tuo esille hyviä huomioita ruumiillisten käytäntöjen ja mielikuvien yhdistämisestä. Artikkelit ovat hyviä katsauksia Välimeren turismin ja banaalin eri puolista mutta olisin odottanut niiden korostavan enemmän uudenlaista teoreettista näkökulmaa. Artikkeleissa ei juuri viitata johdantoon tai kirjan tavoitteisiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ja tämän vuoksi lukijalle jää hieman hämärä kuva siitä vastasiko kirja kokonaisuudessaan asetettuihin kysymyksiin. Minua jäi häiritsemään myös artikkelien tutkimusaineistojen ja –menetelmien esittelyn puute. Pahimmillaan joissakin artikkeleista oli esitelty tarkasti tiettyjä haastatteluita mutta ei kuitenkaan selvitetty millainen aineisto oli kokonaisuudessaan tai miten sitä oli analysoitu. Laadullinen tutkimustapa on artikkeleissa vallitseva mutta en suosittelisi teosta laadullisen tutkimuksen malliopukseksi edellisiin puutteisiin perustuen.

Suosittelen kirjaa kaikille massaturismista kiinnostuneille vaikka en olekaan täysin vakuuttunut sen tarjoamista tuoreista näkökulmista. Kannattaa siis perehtyä laajemminkin aiheesta kirjoitettuun kirjallisuuteen.

Kirjallisuus

Phillimore, J. & L. Goodson (2004). Progress in qualitative research in tourism. Epistemology, ontology and methodology. Teoksessa Phillimore, J. & L. Goodson (toim.). Qualitative research in tourism. Ontologies, epistemologies and methodologies. Routledge, London, 3–29.